

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

مجموعه مقالات نهمین همایش ملی اشراق اندیشه مطهر، خانواده و تربیت جنسی
اردیبهشت ۱۳۹۴، ص ۹۳-۱۱۱

نگاهی به برنامه درسی تربیت جنسی در نظام تعلیم و تربیت با تاکید بر دو عنصر هدف و محتوا

حسن اسلامیان / دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه اصفهان (نویسنده مسئول)^۱
زهرا اسلامیان / دانشجوی دکتری رشته برنامه ریزی درسی، دانشگاه فردوسی مشهد^۲
محمود سعیدی رضوانی / دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد^۳

چکیده

با نظر به اهمیت و حساسیت مباحث مرتبط با تربیت و هدایت جنسی دانش آموزان در نظام های تعلیم و تربیت، تدوین و اجرای برنامه درسی مناسب در حیطه تربیت جنسی امری مهم و ضرورتی انکار ناپذیر می باشد. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل دیدگاهها و یافته های پژوهشگران در خصوص برنامه درسی تربیت جنسی - با تاکید بر دو عنصر هدف و محتوا، انجام شد. نتایج حاکی از آن بود که مهم ترین اهداف برنامه درسی تربیت جنسی ناظر بر جلوگیری از تهاجم فرهنگی، هدایت جنسی، حفظ پاکدامنی، جلوگیری از تخلف جنسی، آمادگی تشکیل خانواده، سلامت روان، تغییر فرهنگ مدیریت رفتارهای جنسی، ارائه دستورالعمل اجرایی مشخص برای آموزش های جنسی، افزایش دانش و مهارت مدرسان مدارس، ایجاد صفت ها و رفتارهای جنسی سالم و زدودن صفتهای ناشایست در دانش آموزان، توجه به ابعاد معنوی و روحانی مسایل جنسی و ... می باشد. همچنین نتایج نشان داد محتوای برنامه تربیت جنسی در مدارس باید در برگزیده مقوله هایی نظیر آموزش جنسی مبتنی بر معنویت و تعالیم دینی، توجه به رعایت چارچوب های مذهبی و ارزش های اجتماعی در رفتارهای جنسی، ارائه اطلاعات و آگاهی های مفید و سازنده در زمینه رفتارهای سالم جنسی، آموزش سلامت جنسی مبتنی بر آموزه های اسلامی، روش های حفظ و مراقبت جنسی و آثار عاطفی، روانی و جسمانی ناشی از آن، ترس از هم جنس گرایی، تاکید بر جنبه های جامعه شناسی، پاسخ صادقانه به سوال ها و ابهام های دانش آموزان در ارتباط با مسائل جنسی باشد.

کلید واژه ها: تربیت جنسی، برنامه درسی، هدف، محتوا، نظام آموزشی.

1 . eslamian.1362@yahoo.com

2 . eslamianz@yahoo.cm

3 . saeedy@um.ac.ir

مقدمه

یکی از مسائلی که در فرایند تعلیم و تربیت به عنوان یک چالش و دغدغه مهم و اساسی محسوب می‌شود، بحث تربیت جنسی^۱ افراد است (نوابی‌نژاد، ۳۴)، تربیت جنسی مدخلی ظریف، پرچالش، ژرف، مهم و دقیق است که همواره به دلیل وجود پاره‌ای از ابهام‌ها و سو تفاهم‌های فکری و نظری و نیز موانع اجرایی با مشکلات فراوانی دست به گریبان بوده است و همین امر زمینه ساز بسیاری از معضلات اجتماعی و انحراف‌های رفتاری در میان نسل جوان و به تبع آن، صرف هزینه‌های سنگین جهت مقابله با این انحرافات برای نهادها و سازمان‌های زیربط است (امینی، تمنایی فر، پاشایی، ۱۳۹۰). در این میان نقش نظام آموزش و پرورش و برنامه‌های درسی در فرایند تربیت جنسی دانش آموزان، تعیین کننده، چالش برانگیز و تحول آفرین است. برنامه‌های درسی امروزه به عنوان قلب نظام‌های آموزشی محسوب می‌شوند که شامل کلیه فعالیت‌های یادگیری یادگیرنده، انواع تجربه‌های یادگیری، پیشنهادهایی در مورد راهبردهای یاددهی- یادگیری و شرایط اجرای برنامه و همچنین در برگیرنده دانش، مهارت و نگرش ارزشمند برای یادگیری در هر نظام آموزشی است (الکساندر، ۱۹۶۷، جنکینس، ۲۰۰۹، کلاین، ۱۹۸۶، مک کرنن، ۲۰۰۷، ارنشتاین و هانکینز، ۲۰۰۹). لذا در راستای تحقق اهداف مرتبط با تربیت جنسی دانش آموزان در نظام‌های آموزشی، باید توجه ویژه‌ای به تدوین و اجرای مطلوب برنامه‌های درسی تربیت جنسی، مبذول شود.

نقش برنامه‌های درسی مدارس در مدیریت رفتارهای جنسی دانش آموزان و ارایه آموزش‌های مناسب در این زمینه مورد توجه اکثر نظام‌های آموزشی بوده است (ترنبال، ۲۰۰۵؛ سچاستر^۳ و همکاران، ۲۰۰۸). بازبینی و توسعه برنامه‌های درسی تربیت جنسی در نظام‌های آموزشی و مدارس، موضوع آسانی نیست و هنوز ترس و اضطراب از پرداختن به مسائل مرتبط با تربیت جنسی در قالب برنامه‌های درسی وجود دارد (هاوکس^۴، ۱۹۹۶؛ اسکوتیش^۵، ۲۰۰۰).

1 Sexual education

2 Turnbull

3 Schuster

4 Hawkes

5 Scottish

موضوع تربیت جنسی می‌تواند از منظر تمامی رویکردهای برنامه درسی اعم از رفتاری و دیسپلینی - موضوعی تا رویکردهای ماورای فردی، باعث نیل به آرمان‌های تربیتی شود. کنار آمدن با خود و شکل‌گیری هویت و خود پنداره جنسی و عزت نفس و کرامت انسانی و به دنبال آن نیل به استعلا و روحانیت (تاکید دیدگاه‌های انسان‌گرایانه و ماورای فردی)، تعامل بایسته با جنس مخالف و ایفای نقش شهروندی - همسری - والدینی - و همکاری متاثر از یادگیری نقش جنسیتی (تاکید رویکردهای اجتماعی)، کارکرد مناسب و فراگیری مهارت‌های مربوط به امور جنسی (تاکید رویکردهای رفتاری و دیسپلینی - موضوعی)، همگی حکایت از ضرورت توجه برنامه درسی به آموزش جنسی^۱ برای مخاطبان نظام آموزش و پرورش رسمی دارند (مهرام، ۱۳۸۶). همچنین در نظام آموزش و پرورش کشورمان نیز برنامه درسی تربیت جنسی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. به طوری که در سند راهبردی تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش که در سال ۱۳۹۰ تصویب شد، یکی از موارد مهمی که در حوزه مسایل اعتقادی - ارزشی به آن اشاره شد، مرتبط با بحث تربیت جنسی دانش‌آموزان در نظام آموزش و پرورش بوده است: «ترویج و تعمیق فرهنگ حیا، عفاف و حجاب متناسب با قابلیت‌ها و ظرفیت‌های نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی، که وزارت آموزش و پرورش موظف است به ایجاد ساز و کارهای لازم برای هماهنگی رسانه‌ها و تولیدکنندگان کتب و مواد آموزشی، لوازم التحریر و تجهیزات آموزشی و تربیتی در جهت ترویج فرهنگ حیا، عفاف و حجاب مناسب در دانش‌آموزان» مبادرت ورزد (سند تحول بنیادین: ۲۲ راهکار ۴-۳).

به طور کلی اهمیت و جایگاه برنامه درسی تربیت جنسی در اکثر نظام‌های آموزشی کشورهای مختلف، مورد تاکید صاحب نظران و پژوهشگران بوده است و علی‌رغم تنوع و اختلاف دیدگاه در زمینه چرایی و چگونگی ارائه برنامه‌های درسی و آموزش‌های مرتبط با تربیت جنسی (آنزاسیو^۲ و همکاران، ۲۰۰۸)، در نظام‌های آموزشی کشورهایی که برنامه‌های درسی تربیت جنسی تدوین و اجرا گردید، این برنامه‌ها و آموزش‌ها تاثیر خود را نشان داده است و در تاخیر فعالیت‌های جنسی ناهنجار دانش‌آموزان، موثر بوده است (سالک^۳ و همکاران، ۲۰۰۶).

1 Sexual Instruction

2 Anastácio

3 Sulak

با نظر به اهمیت و حساسیت مباحث مرتبط با تربیت و هدایت جنسی دانش‌آموزان در نظام‌های تعلیم و تربیت، فقدان توافق جمعی در خصوص برنامه درسی تربیت جنسی مطلوب در مدارس و همچنین عدم وجود استراتژی‌های مشخص و اثر بخش در زمینه آموزش رفتارهای جنسی مطلوب و مناسب به دانش‌آموزان در محیط مدرسه، تدوین و اجرای برنامه درسی مناسب در حیطه تربیت جنسی امری مهم و ضرورتی انکار ناپذیر می‌باشد. بر همین اساس در پژوهش حاضر از بین عناصر برنامه درسی دو عنصر هدف و محتوا انتخاب گردید و با بررسی و تحلیل پژوهش‌ها و مطالعاتی که توسط صاحب نظران و محققان در ارتباط با برنامه درسی تربیت جنسی انجام شد، به ارائه مولفه‌ها و مقوله‌های مهم در جهت تدوین عناصر هدف و محتوای برنامه درسی تربیت جنسی در نظام تعلیم و تربیت، پرداخته شد.

اهداف برنامه درسی تربیت جنسی

در نظام‌های تعلیم و تربیت، «هدف»، به وضع سودمند و مطلوبی گفته می‌شود که لازم است برای تحقق آن، فعالیت‌های مناسب و مطلوب تربیتی انجام گیرد (فقیهی، ۱۳۸۷). هر عملی دارای اهدافی است. تربیت جنسی نیز به عنوان ساحتی مهم از تعلیم و تربیت باید اهدافی را دنبال کند و با توجه به اینکه اهداف برنامه درسی تربیت جنسی به محتوای مرتبط با آنها جهت می‌دهند، تدوین اهداف برنامه درسی تربیت جنسی نیاز به اهتمام و دقت ویژه‌ای دارد.

در جهت شناسایی و تحلیل دیدگاه‌های پژوهشگران و صاحب نظران در ارتباط با اهداف برنامه درسی تربیت جنسی، ابتدا به برخی از مهم‌ترین مطالعات و پژوهش‌های انجام شده در حوزه برنامه درسی تربیت جنسی که یافته‌هایی را در خصوص عنصر هدف در برنامه تربیت جنسی ارائه کرده‌اند اشاره می‌شود و سپس در جدول ۱ به طور خلاصه اهم نتایج مهم پژوهش‌ها ارائه می‌شود.

امیریان‌زاده، محمدی، امیریان‌زاده (۱۳۸۶) بر ضرورت ارائه برنامه درسی تربیت جنسی را در جهت جلوگیری از تهاجم فرهنگی، هدایت جنسی، حفظ پاکدامنی جلوگیری از تخلف جنسی، داشتن جامعه‌ای سالم، آمادگی تشکیل خانواده، سلامت روان، تاکید کرده‌اند. ابوالقاسمی و همکارانش (۱۳۸۹) در پژوهش خود نتیجه گرفتند که از دیدگاه مربیان

بهداشت مدارس، اولویت‌های تربیت جنسی دانش آموزان عبارتند از: تغییر فرهنگ در سطح سازمان و نهادها برای تربیت جنسی در مدارس، دستورالعمل اجرایی مشخص برای این آموزش‌ها، تأمین منابع آموزشی، افزایش دانش و مهارت مربیان مدارس برای مدیریت رفتارهای جنسی دانش آموزان.

- به زعم پور امینی، (۱۳۸۴) آموزش‌های مرتبط با تربیت جنسی باید در جهت ایجاد صفت‌ها و رفتارهای جنسی سالم و زدودن صفت‌های ناشایست در افراد، انجام شوند. بریگس^۱ (۲۰۰۳) در پژوهشی اهداف برنامه‌های آموزشی تربیت جنسی را در افزایش قابلیت‌ها و رفتارهای مراقبتی دانش‌آموزان و نیز برای رشد دانش، آگاهی، نظام ارزش‌گذاری، و نگرش‌های دانش‌آموزان، ذکر کرده است.

کوچتکف^۲ (۱۳۶۹) در مطالعه خود به این نتیجه رسید که جهت‌گیری اصلی تربیت جنسی نباید صرفاً ارائه دانش و اطلاعات مربوط به امور جنسی دانش‌آموزان باشد. بلکه علاوه بر آن، تربیت جنسی باید ابعاد معنوی و روحانی مسایل جنسی را مورد توجه و تأکید خاص قرار دهد. در واقع، از نظر وی، هدف تربیت جنسی فقط آموزش اطلاعات مرتبط با آناتومی و فیزیولوژی انسانی نیست، بلکه باید بر جوانب معنوی، انسانی و روحی امور جنسی تأکید کرد تا این حوزه و کارکرد، شکل و صبغه انسانی به خود بگیرد نه آن که صرفاً در قالب اموری مادی و حیوانی مطرح شوند. به طور قطع اهمیت ابعاد معنوی و روحانی تربیت جنسی، کمتر از جنبه‌های مادی و فیزیکی آن نیست.

بر اساس پژوهش کونتولا^۳ (۲۰۰۸)، مهم‌ترین هدف تربیت جنسی از نظر معلمان آن است که حس مسئولیت و آگاهی از واقعیت‌های مسایل جنسی را به دانش‌آموزان آموزش دهد.

1 Bridgs

2 Kutckef

3 Kontula

جدول ۱. خلاصه یافته‌های پژوهشگران در خصوص اهداف برنامه درسی تربیت جنسی

عنصر	پژوهشگر	سال	مؤلفه‌ها
هدف	امیریان زاده، محمدی و امیریان زاده	۱۳۸۶	جلوگیری از تهاجم فرهنگی، هدایت جنسی، حفظ پاکدامنی جلوگیری از تخلف جنسی، داشتن جامعه‌ای سالم، آمادگی تشکیل خانواده و سلامت روان.
	ابوالقاسمی	۱۳۸۹	تغییر فرهنگ در سطح سازمان و نهادها برای تربیت جنسی در مدارس، دستورالعمل اجرایی مشخص برای این آموزش‌ها، تأمین منابع آموزشی، افزایش دانش و مهارت مربیان مدارس برای مدیریت رفتارهای جنسی دانش آموزان.
	امینی پور	۱۳۸۴	ایجاد صفات و رفتارهای جنسی سالم و زدودن صفات و رفتارهای جنسی ناشایست در انسان.
	بریگس	۲۰۰۳	افزایش قابلیت‌ها و رفتارهای مراقبتی دانش آموزان، برای رشد دانش، آگاهی، نظام ارزش گذاری، و نگرش‌های دانش آموزان.
	کوچتکف	۱۳۶۹	تاکید بر ابعاد معنوی و روحانی مسایل جنسی و توجه به کارکرد، شکل و صبغه انسانی تربیت جنسی.
	کونتولا	۲۰۰۸	القای حس مسئولیت و آگاهی از واقعیت‌های مسایل جنسی به دانش آموزان

محتوای برنامه درسی تربیت جنسی

تربیت جنسی به عنوان یکی از کارکرد های مهم نظام آموزشی درصدد انتقال و آموزش و مجموعه‌ای از اطلاعات، آگاهی‌ها و شناخت‌ها، نگرش‌ها و عواطف و قابلیت‌ها و مهارت‌های مربوط به مسایل جنسی است. بدون تردید، محتوا و روش یا چگونگی اراده این شناخت‌ها،

عواطف و مهارت‌ها وابسته به نگاه و رویکرد کلان نظام آموزشی و ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی هر جامعه است (امینی و همکاران، ۵). در ادامه به مهم‌ترین مطالعات پژوهش‌های انجام شده در حوزه برنامه درسی تربیت جنسی که یافته‌هایی را در خصوص عنصر محتوا در برنامه تربیت جنسی ارائه کرده‌اند اشاره می‌شود و سپس در جدول ۲ به طور خلاصه اهم نتایج پژوهش‌ها ارائه می‌شود.

فرمبینی فراهانی (۱۳۸۳) ضمن تأکید بر گنجانده حوزه تربیت جنسی در محتوای درسی دوره متوسطه، بر ارائه محتوای مناسب و برنامه آموزش جنسی مبتنی بر معنویت و تعالیم آسمانی و دینی، تأکید کرده است. وی همچنین اذعان می‌دارد که از نظر دانش‌آموزان والدین و معلمان دوره متوسطه باید در حوزه تربیت جنسی به طور عمده شیوه‌های کنترل و تعدیل گزینه جنسی، تشریح نکات بهداشتی در سنین بلوغ، تأثیرات دوست در سلامت یا سقوط فرد، اخلاق جنسی و آگاهی از خطرات و امراض جنسی را به دانش‌آموزان آموزش دهند.

اسماعیلی و همکاران (۱۳۸۴) نیز در تحقیق خود بر ضرورت اطلاع‌رسانی به نوجوانان در مورد تغییرات فیزیولوژیکی ناشی از بلوغ و رعایت چهارچوب‌های مذهبی و ارزش‌های اجتماعی هنگام ارائه آموزش‌های جنسی، به اشاره نمودند.

ساکت^۴ (۲۰۰۹) با توجه به نقش و اهمیتی که برای تربیت جنسی در مراکز آموزشی به ویژه مدارس متوسطه قایل است، از حوزه‌ای تحت عنوان "تربیت جامع جنسی" نام برده و تأکید می‌کند، که این حوزه باید مجموعه‌ای از اطلاعات و آگاهی‌های مفید و سازنده را در زمینه رفتارهای سالم جنسی به دانش‌آموزان منتقل نموده و آموزش دهد تا آنها بتوانند، در موارد مقتضی تصمیم‌های آگاهانه‌ای را در این زمینه اتخاذ نمایند و ضمن اینکه، آگاهی و بصیرت در زمینه امور و فعالیت‌های جنسی، مانع ایجاد اضطراب و فشار روانی در میان دانش‌آموزان می‌گردد.

سنجاکدار^۵ (۲۰۰۹) در پژوهشی تحت عنوان گفتگو با معلمان درباره مسایل، چشم‌اندازها و مسئولیت‌ها در جهت رشد برنامه درسی جامع تربیت بهداشت جنسی برای دانش‌آموزان و معلمان اشاره نموده که مکالمات با معلمان نشان داد که یادگیری و آموزش سلامت جنسی در

4 sucet

5 sanjadkar

اسلام نه "تابو" و نه خلاف اسلام، بلکه یادگیری مورد نیاز و اجباری برای هر مسلمانی واجب است. در عین حال در پژوهش مذکور نشان داد، آن دسته از معلمان که تلاش کرده‌اند نگرش‌های طبیعی، سالم و حس بردباری نسبت به امور جنسی را آموزش داده و صادقانه با دانش‌آموزان در این زمینه گفتگو کرده و تجارب شخصی خویش را برای آنان بیان کرده و از روش‌های مختلفی؛ هم‌چون نمایش، ایفای نقش و سخنرانی استفاده کرده‌اند، موفق شده‌اند که سطح آگاهی و شناخت بهتر و بیشتری را در زمینه رفتار جنسی در دانش‌آموزان ایجاد کنند.

راس^۶ (۲۰۰۰) در خصوص مطالعات انجام شده در کشورهای سوئد و دانمارک گزارش می‌دهد که مدارس بیشترین سهم را در تربیت جنسی کودکان و نوجوانان برعهده دارند. محتوای آموزشی تربیت جنسی در مدارس این کشورها بر حوزه ارتقای آگاهی‌های جنسی متمرکز است؛ زیرا با توجه به شیوع بیماری‌های مقاربتی، مسری و کشنده، ارائه و کسب آگاهی‌های جنسی مهم است.

مایکل^۷ (۲۰۰۷) با مجادله انگیز خواندن تربیت جنسی، از گنجاندن شدن این حوزه در قالب برنامه‌های درسی مدارس حمایت کرده و تأکید می‌کند که تربیت جنسی در این مدارس باید دانش‌آموزان را با انواع مختلف رفتارهای جنسی، روش‌های حفظ و مراقبت جنسی و نیز آثار عاطفی، روانی و جسمانی ناشی از فعالیت‌های جسمی آشنا کرده و در عین حال، امکان طرح و پاسخ به سوال‌های مختلف دانش‌آموزان را در زمینه مسایل جنسی فراهم می‌سازد.

مک‌گور، گلیسون^۸ (۲۰۱۰) با بررسی نگرش‌های والدین نوجوانان نسبت به گنجاندن جهت‌گیری جنسی و هم‌جنس‌گرا هراسی، در برنامه درسی مدارس راهنمایی ایرلند اشاره نمودند که اکثریت اولیاء موافق قرار دادن راهنمایی‌های جنسی و ترس از هم‌جنس‌گرایی در برنامه درسی مدارس بودند.

پژوهش هائلو^۹ و همکاران (۲۰۰۶) ظرفیت‌های اینترنت برای تربیت جنسی را مورد توجه قرار داده و بر استفاده مراکز آموزشی از ابزار اینترنت جهت افزایش سطح دانش و آگاهی جنسی، بهداشت جنسی و تغییر نگرش‌های آنان نسبت به امور جنسی تأکید می‌کند.

6 Rus

7 Maykel

8 Hualou

نتایج پژوهش گابریل (۱۹۹۲) نشان داد از دیدگاه والدین دانش آموزان، محتوای آموزشی جنسی باید در مورد بیولوژی، جنبه‌های جامعه‌شناسی، بروز غریزه جنسی و روش‌های جلوگیری از بارداری باشد.

روس^۱ (۲۰۰۰) در پژوهش خود به طور مستند نشان می‌دهد که درصد بالایی از معلمان (۷۰٪) معتقدند که آموزش ایدز و راه‌های انتقال آن باید در برنامه درسی دوره ابتدایی گنجانده شود.

مک کی و هالویتی^۲ (۱۹۹۷) در پژوهش خود بیان می‌کنند که درصد بالایی از جوانان (۸۹٪) معتقدند که مدارس به عنوان منبع اصلی باید در زمینه بهداشت جنسی آموزش‌های لازم را به دانش آموز ارائه دهد.

- کرکلر^۳ معتقد است تربیت جنسی در معنای جامع و فراگیر^۴، خود ناظر بر سه حوزه اساسی یعنی: بهداشت جنسی^۵، اخلاق جنسی^۶ و آینده جنسی^۷ است. از نظر این صاحب‌نظر، اولین قدم در زمینه تربیت جنسی، همانا آموزش و ارتقای سطح اطلاعات و آگاهی‌های مرتبط با بهداشت جنسی است. به همین دلیل آموزش و ارائه اطلاعات در زمینه چگونگی پیدایش نطفه، دوران بارداری و چگونگی رشد نوزاد در رحم، پدید آمدن اولین نشانه جنسی در نطفه، هویت جنسی، چگونگی انتقال ژن از والدین به فرزندان، دارای ضرورت است بر ایجاد عواطف جنسی مثبت^۸، ارائه اطلاعات درست در مورد تغییر و تحول جنسی^۹ در نوجوان، خودکنترلی جنسی^{۱۰}، و رعایت حد اعتدال در ارضای غریزه جنسی تأکید می‌نماید. در نهایت کرکلر در مورد آینده جنسی آموزش و ارائه اطلاعات و مهارت‌های مرتبط آماده سازی جوانان و نوجوانان برای زندگی مشترک توأم با عشق و تفاهم، احترام نسبت به جنس مخالف، ارزش

-
- 1 . Rus
 - 2 . Mc Kay & Holowaty
 - 3 Crcler
 - 4 Comprehensive
 - 5 Sexual Hygiene
 - 6 Sexual Moral
 - 7 Sexual Future
 - 8 Positive Sexual Attitudes
 - 9 Sexual Transformations
 - 10 Sexual Self-Control. Appreciation

گذاری^۱ و پذیرش وی، شناخت احساسات جنس مخالف، برقراری ارتباط کلامی و غیر کلامی. - کالینس^۲ و همکاران (۲۰۰۲) برنامه درسی تربیت جنسی در مقطع متوسطه را در دو طبقه کلی قرار می‌دهند؛ برنامه درسی مبتنی بر تربیت جامع جنسی^۳ و برنامه درسی صرفاً محدود و مقید کننده. در حالی که برنامه مقید کننده صرفاً بر منع روابط جنسی نزدیک تأکید کرده و ارائه و آموزش اطلاعات آگاهی‌های مرتبط با زمینه‌های جنسی به دانش‌آموزان تا قبل از ازدواج امتناع می‌کند، برنامه درسی تربیت جامع - جنسی بر تدریس و آموزش مسایل جنسی ناشی از اقتضاعات دوره بلوغ، ایجاد نگرش‌های مناسب نسبت به امور جنسی، تولید مثل و آگاهی در مورد خطرهای ناشی از بیماری‌های جنسی نظیر ایدز و ... می‌کند.

زیمرن و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهشی از مدارس خواستند تا یکی از سه برنامه زیر را در مطالعه‌ای شبه تجربی و دخالتی تدریس کنند: برنامه استاندارد مدارس درباره ایدز و پیشگیری از بارداری، برنامه آموزشی کاهش ریسک یا نسخه تغییر یافته از برنامه کاهش ریسک که برای افراد شدیداً احساسی و کسانی که بدون ریسک تصمیم می‌گیرند سازگاری شده بود، به این نتیجه رسیدند که تفاوت مشهوری در تأثیر نسخه معمول و سازگار شده کاهش ریسک برای کل جامعه آماری یا برای افراد شدیداً احساسی و کسانی که بدون فکر تصمیم می‌گیرند، به صورت جداگانه وجود نداشت. دانش‌آموزان از هر دو گروه دخالتی؛ در کوتاه مدت رشد دانشی داشتند. دانش‌آموزانی که تحت برنامه استاندارد مدرسه‌شان قرار گرفتند بیش از آنهایی که در یکی از برنامه‌های دخالتی شرکت داشتند به سمت تماس جنسی گرایش داشتند و اشاره نمودند برای کم کردن رفتارهای پرخطر در افراد شدیداً احساسی و کسانی که بدون فکر تصمیم می‌گیرند کار بیشتری باید انجام شود تا راه‌های بهتری کشف شود. دخالت‌های کاهش ریسک در قیاس برنامه معمول آموزشی، آغاز رابطه جنسی را ۱۲ تا ۱۸ ماه بیشتر به تأخیر انداخت و این تأثیرات در سیاه‌پوستان بیش از سفیدپوستان بود.

آیسنبرگ^۴ (۱۹۹۷) در تحقیق خود تأکید می‌کند که مقدمات آموزش‌های جنسی باید قبل از نوجوانی شروع و به سوال‌ها و ابهام‌های نوجوانان صادقانه پاسخ داده شود.

1 Appreciation

2 Collins

3 Comprehensive Sex Education

4 Eisenberg

مکابلی برنامه درسی تربیت جنسی در نظام تعلیم و تربیت | ۱۰۳

نتایج پژوهش فیشر و فیشر^۱ (۱۹۹۲) نشان می‌دهد که آموزش بهداشت جنسی هنگامی بیشترین کارایی را دارد که فقط جنبه اطلاع‌رسانی صرف نداشته باشد بلکه باید شامل فرصت‌های انگیزشی و ایجاد مهارت^۲ باشد. هم چنین دانش‌آموزان خواهان آن هستند که برنامه جامع بهداشت جنسی^۳ در بردارنده اطلاعاتی مفصل در مورد موضوع‌های بهداشت جنسی باشد.

جدول ۲. خلاصه یافته‌های پژوهشگران در خصوص محتوای برنامه درسی تربیت

جنسی

عناصر	پژوهشگر	سال	مؤلفه‌ها
محتوا	فرم‌هینگی فراهانی	۱۳۸۳	ارائه محتوای آموزش جنسی مبتنی بر معنویت و تعالیم دینی، شیوه‌های کنترل و تعدیل غریزه جنسی، تشریح نکات بهداشتی در سنین بلوغ، تأثیرات دوست در سلامت یا سقوط فرد، اخلاق جنسی و آگاهی از خطرات و امراض جنسی
	اسماعیلی و همکاران	۱۳۸۴	اطلاع‌رسانی به نوجوانان در مورد تغییرات فیزیولوژیکی ناشی از بلوغ و رعایت چارچوب‌های مذهبی و ارزش‌های اجتماعی هنگام ارائه آموزش‌های جنسی
	ساکت	۱۳۸۷	انتقال اطلاعات مفید و سازنده در زمینه فعالیت‌های جنسی
	سنجادکار	۱۳۸۷	آموزش سلامت جنسی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، نگرش‌های سالم و حس بردباری

1 Fisher & Fisher

2 Motivational and Skill Building Opportunities

3 Comprehensive Sexual Health Education Program

در امور جنسی			
استفاده از محتوای مرتبط با آگاهی‌های جنسی در زمینه شیوع بیماری‌های مقاربتی، مسری و کشنده	۲۰۰۰	راس	
انواع مختلف رفتارهای جنسی، روش‌های حفظ و مراقبت جنسی، آثار عاطفی، روانی و جسمانی ناشی از فعالیت‌های جسمی، فراهم سازی امکان طرح و پاسخ به سوال-های مختلف دانش‌آموزان در زمینه مسایل جنسی	۲۰۰۷	مایکل	
کنترل و ارضای صحیح غریزه جنسی، خویش‌داری جنسی، عواطف جنسی مثبت، ارائه اطلاعات درست در مورد تغییر و تحول جنسی در نوجوان، خودکنترلی جنسی و رعایت حد اعتدال در ارضای غریزه جنسی	۲۰۰۰	کرکلی	
راهنمایی‌های جنسی و ترس از هم‌جنس‌گرایی	۲۰۱۰	مک‌گور، گلیسون	
توجه به ظرفیت‌های اینترنت برای تربیت جنسی، استفاده مراکز آموزشی از ابزار اینترنت جهت افزایش سطح دانش و آگاهی جنسی، بهداشت جنسی و تغییر نگرش‌های آنان نسبت به امور جنسی	۲۰۰۶	هائولو و همکاران	
آموزش ایدز و راه‌های انتقال آن	۲۰۰۰	روس	
آموزش‌های لازم در خصوص بهداشت	۱۹۹۷	مک‌کی و	

هالویتی	جنسی	
کرکلر	بهداشت جنسی، اخلاق جنسی و آینده جنسی	۲۰۰۰
کالینس و همکاران	منع روابط جنسی نزدیک، ارائه اطلاعات مرتبط با امتناع از فعالیت‌های زمینه‌های جنسی به دانش‌آموزان تا قبل از ازدواج، آموزش مسایل جنسی ناشی از بیماری‌های جنسی نظیر ایدز و غیره	۲۰۰۲
زیم‌رمن و همکاران	برنامه استاندارد درباره ایدز و پیشگیری از بارداری، تشریح رفتارهای پرخطر در افراد شدیداً احساسی	۲۰۰۸
آیسنبرگ	فراهم کردن زمینه‌ای برای پاسخ صادقانه به سوال‌ها و ابهام‌های نوجوانان در خصوص مسائل جنسی	۱۹۹۷
فیشر و فیشر	فراهم کردن فرصت‌های انگیزشی و ارائه اطلاعاتی مفصل در مورد موضوع‌های بهداشت جنسی	۱۹۹۲

نتیجه‌گیری

همانطور که اشاره شد برنامه‌های درسی تربیت جنسی در نظام‌های آموزشی می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در مدیریت و هدایت رفتارهای جنسی دانش‌آموزان داشته باشد و از همین رو رایج آموزش‌های مناسب در این زمینه مورد توجه اکثر نظام‌های آموزشی بوده و بالطبع پژوهش‌ها و مطالعات متعددی در داخل و خارج از کشور در این زمینه انجام شده است. در پژوهش حاضر در بین عناصر برنامه درسی، دو عنصر هدف و محتوا مورد توجه قرار گرفت و دیدگاه‌های صاحب‌نظران و نتایج یافته‌های پژوهشگران در زمینه اهداف و محتوای برنامه درسی تربیت جنسی مورد شناسایی و تحلیل قرار گرفت. اهم یافته‌های پژوهش به تفکیک دو عنصر هدف و محتوا ذیلاً ارائه می‌شود.

الف) اهداف برنامه های تربیت جنسی

جلوگیری از تهاجم فرهنگی، هدایت جنسی، حفظ پاکدامنی جلوگیری از تخلف جنسی، داشتن جامعه ای سالم، آمادگی تشکیل خانواده و سلامت روان تغییر فرهنگ در سطح سازمان و نهادها برای تربیت جنسی در مدارس، دستورالعمل اجرایی مشخص برای این آموزش ها، تأمین منابع آموزشی، افزایش دانش و مهارت مربیان مدارس برای مدیریت رفتارهای جنسی دانش آموزان. ایجاد صفات و رفتارهای جنسی سالم و زدودن صفات و رفتارهای جنسی ناشایست در انسان. افزایش قابلیت ها و رفتارهای مراقبتی دانش آموزان، برای رشد دانش، آگاهی، نظام ارزش گذاری، و نگرش های دانش آموزان. تاکید بر ابعاد معنوی و روحانی مسایل جنسی و توجه به کارکرد، شکل و صبغه انسانی تربیت جنسی. القای حس مسئولیت و آگاهی از واقعیت های مسایل جنسی به دانش آموزان.

ب) محتوای برنامه درسی تربیت جنسی

ارائه محتوای آموزش جنسی مبتنی بر معنویت و تعالیم دینی، شیوه های کنترل و تعدیل گزینه جنسی، تشریح نکات بهداشتی در سنین بلوغ، تأثیرات دوست در سلامت یا سقوط فرد، اخلاق جنسی و آگاهی از خطرات و امراض جنسی، اطلاع رسانی به نوجوانان در مورد تغییرات فیزیولوژیکی ناشی از بلوغ و رعایت چارچوب های مذهبی و ارزش های اجتماعی هنگام ارائه آموزش های جنسی، انتقال اطلاعات مفید و سازنده در زمینه فعالیت های جنسی آموزش سلامت جنسی مبتنی بر آموزه های اسلامی، نگرش های سالم و حس بردباری در امور جنسی، استفاده از محتوای مرتبط با آگاهی های جنسی در زمینه شیوع بیماری های مقاربتی، مسری و کشنده انواع مختلف رفتارهای جنسی، روش های حفظ و مراقبت جنسی، آثار عاطفی، روانی و جسمانی ناشی از فعالیت های جسمی، فراهم سازی امکان طرح و پاسخ به سوال های مختلف دانش آموزان در زمینه مسایل جنسی کنترل و ارضای صحیح گزینه جنسی، خویشتن داری جنسی، عواطف جنسی مثبت، ارائه اطلاعات درست در مورد تغییر و تحول جنسی در نوجوان، خودکنترلی جنسی و رعایت حد اعتدال در ارضای گزینه جنسی، راهنمایی های جنسی و ترس از هم جنس گرایی، توجه به ظرفیت های اینترنت برای تربیت جنسی، استفاده مراکز آموزشی از ابزار اینترنت جهت افزایش سطح دانش و آگاهی جنسی، بهداشت جنسی و تغییر نگرش های آنان نسبت به امور جنسی، آموزش آیدز و راه های انتقال

آن، آموزش‌های لازم در خصوص بهداشت جنسی، اخلاق جنسی و آینده جنسی، منع روابط جنسی نزدیک، ارائه اطلاعات مرتبط با امتناع از فعالیت‌های زمینه‌های جنسی به دانش‌آموزان تا قبل از ازدواج، آموزش مسایل جنسی ناشی از بیماری‌های جنسی نظیر ایدز و غیره برنامه استاندارد درباره ایدز و پیشگیری از بارداری، تشریح رفتارهای پرخطر در افراد شدیداً احساسی، فراهم کردن زمینه‌ای برای پاسخ صادقانه به سوال‌ها و ابهام‌های نوجوانان در خصوص مسائل جنسی، فراهم کردن فرصت‌های انگیزشی و ارائه اطلاعاتی مفصل در مورد موضوع‌های بهداشت جنسی.

مروری بر پژوهش‌های انجام شده و همچنین نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر حاکی از آن است که مسئله تربیت جنسی موضوع حساس و در عین حال مهم است، چرا که با سعادت و ضلالت آدمی پیوند خورده است، لذا لازم است صاحب‌نظران و مسئولان نظام‌های آموزشی، به ویژه نظام آموزشی کشورمان باید با استفاده از آموزه‌های اسلامی و همچنین با استفاده از تجارب حاصل از برنامه‌های درسی کشورهای دیگر^۱، تغییرات لازم و مفید را در برنامه درسی تربیت جنسی اعمال نمایند. در پایان با توجه به تأثیری که برنامه درسی تربیت جنسی می‌تواند بر سلامت جنسی و هدایت رفتارهای جنسی دانش‌آموزان داشته باشد پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بیشتر در زمینه برنامه درسی تربیت جنسی دانش‌آموزان با در نظر گرفتن تمامی عناصر برنامه درسی انجام شود و از نتایج این پژوهش در تدوین و اجرای برنامه درسی تربیت جنسی در مقاطع مختلف تحصیلی استفاده شود.

هم چنین بایسته و شایسته است که اهداف و محتوای برنامه درسی تربیت جنسی، از اعتبار اسلامی برخوردار باشد، تا حد امکان تفاوت‌های قومی، فرهنگی و... را مد نظر قرار دهد و از مؤثرترین پیام‌ها در این زمینه استفاده شود، لذا برای تحقق این امر پیشنهاد مهم دیگر در این زمینه این می‌باشد که گروه ویژه‌ای باید سیاست‌گذاری این امر خطیر را جهت ورود صحیح آن به نظام آموزشی کشور بر عهده بگیرد، برای این منظور پیشنهاد می‌گردد کارگروهی متشکل از روان‌شناسان، فقها، متخصصان علوم تربیتی (به ویژه متخصصان برنامه‌ریزی درسی)، علوم اجتماعی و ... تشکیل شود. به عبارتی دیگر این شورای راهبردی باید سیاست‌گذاری در این

۱. استفاده از منابع غربی و اشاره به تجاربشان؛ به منظور پذیرفتن کامل آنها نیست، بلکه هدف بررسی نقاط قوت و ضعف برنامه‌های اجرا شده در دیگر کشورها می‌باشد

زمینه را برعهده بگیرد تا به تبع آن مراحل بعدی (اعم از تدوین اهداف، محتوا، روش و...) برای ورود به آموزش و پرورش به صورت منطقی و متناسب با شئون اسلامی و فرهنگ حاکم بر کشور ایران صورت پذیرد.

منابع

- ابوالقاسمی، ن؛ مرقایی خوبی، ع؛ تقدیسی، م. «تبیین تربیت جنسی دانش آموزان ایرانی از دیدگاه مربیان بهداشت مدارس ابتدایی»، *مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی*، ۶ (۲)، ۳۹-۲۷. (۱۳۸۹)
- اسماعیلی، ک؛ اسماعیلی، م؛ ایرانفر، ش؛ مهدی آبادی، ف، «بررسی آموزگاران شهر اهواز در مورد آموزش رفتارهای جنسی به نوجوانان»، *کنگره خانواده و مشکلات جنسی*، تهران: دانشگاه شاهد، ۴-۱. (۱۳۸۴).
- امیریان زاده، م؛ محمدی، م؛ امیریان زاده، م، «جایگاه آموزش و تربیت جنسی در مدارس و مراکز آموزش عالی»، *خلاصه مقالات سومین کنگره سراسری خانواده و سلامت جنسی*. سومین کنگره سراسری خانواده و سلامت جنسی، آذر ۸-۶، تهران. (۱۳۸۶).
- امینی، م. پاشایی، ر؛ تمنایی فر، «بررسی ضرورت وجودی و چگونگی توجه به تربیت جنسی در برنامه درسی مقاطع»، *مجله علمی پژوهشی «برنامه درسی»*، ۱ (۱)، ۲۰۲-۱۷۰. (۱۳۹۰).
- پورامینی، م «تربیت جنسی در سیره نبوی»، *فصل نامه تربیت اسلامی (ویژه تربیت جنسی)*، تهران، ۳ (۸). (۱۳۸۴).
- دوایی، م، *تربیت جنسی در اسلام*، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد، ۱۳۷۱.
- سند تحول بنیادین وزارت آموزش و پرورش (سند مشهد مقدس)*، وزارت آموزش و پرورش، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی آموزش و پرورش، آذرماه ۱۳۹۰.
- فرمیپنی فراهانی، م، *انسان و سلامت جنسی (تربیت جنسی)*، تهران: البرز، ۱۳۸۶.
- فرمیپنی فراهانی، م، «محتوای مناسب برای تربیت جنسی در کتب درسی دوره متوسطه»، *دو ماه نامه علمی پژوهشی دانشگاه شاهد*، ۱۱ (۹)، ۱۴-۱. (۱۳۸۳).
- فقیهی، علی نقی، *تربیت جنسی: مبانی اصول و روش ها از منظر قرآن و حدیث*، قم: سازمان چاپ و نشر دارالحدیث، چاپ دوم، ۱۳۸۷.
- کوچتکف، و؛ لایبیک، م، *روانشناسی و تربیت جنسی کودکان و نوجوانان*، ترجمه محمد تقی زاده، تهران: مرکز، ۱۳۶۹.

مهرام، ب، «بررسی محتوای کتب درسی دوره‌های راهنمایی و متوسطه از حیث تربیت جنسی»، *مجله خانواده و سلامت جنسی*، ۱۳۸۶.

نوابی نژاد، ش، *نوجوانی و ضرورت و آموزش بهداشت روانی*، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۷۶.

Alexander, H. G(1967). *The language and logic of philosophy*. Albuquerque: University of New Mexico Press.

Anastacio, Z., Carvalho, G. and Clement, P., (2008). Children Sexual Arousal and Primary School Teachers' *Perceptions of Sex Education Training Needs*: Electronic Manuscript: LIRDHIST – Université Claude Bernard Lyon-1, France.

Crcler, G. (2000). *Introduction to sexual education*. Newyork: W. H.

Collins, Chris. Alagiri, Pria. Summers, Todd. (2002). Abstinence Only VS. Comprehensive Sex Education: what are the arguments? What is the evidence? *AIDS Research Institute University of California. San Francisco. Policy Monograph Series*. Available at: <http://www.associatedcontent.com>.

Gabreal, Laguerica (1992). *Exploring paternal attitude toward Knowledge and values incorporated in public school sex education*. California state university Long Beach.

Eisenberg, Marla E. (1997). *View Points of Based Sexuality Education*. *Journal of School Health*. 67:322-326.

Fisher, J. D. & Fisher, W. A. (1992). Changing AIDS-Risk Behavior. *Psychological Bulletin* 111. 435-474.

Hawkes, G., (1996). *A sociology of sex and sexuality*, Buckingham, University Press.

Hua- Lou, Chao. Zhao, Quan & Gao, Er-sheng. (2006). Can the Internet Be Used Effectively to Provide Sex Education to Young People in China? *Journal of Adolescent Health*, 39 (5): 720-728.

Jenkins, S. B. (2009). Measuring teacher beliefs about curriculum orientations using the modified-curriculum orientations inventory, *Curriculum Journal*.

Kontula. O. (2008). Nordic Sex Education: A Case of Finland . *Journal of*

Sexologies. 17 (1): 25.

Klein, M. Frances(1986). *Alternative curriculum Conceptions and Designs*. Theory Into Practice, 25(1): 31 – 35.

McKernan, Jame(2007). *Curriculum and Emagination: Process Theory, Pedagogy and Action Research*. Routledge.

Mellanby, A.R., Phelps, F., Crichton, N. and Tripp, J., (1996). School sex education, a process for evaluation: Methodology and results. *Health Education Research*, 11, pp.205-214.

Ornstein, Allan C; Hunkins, Francis P(2009). *Curriculum: Foundations,principles, and Issues*. Fifth Eddition. United States: Pearson Education.

Rus, G. (2000). *Sexual Health*. New York. Hal-Jack Publishing Co.

Sacket, S. (2009). *Sexual Education Programs Inside Schools*. Available at: <http://www.associatedcontent.com>

Sanjakdar, F.(2009). Teacher Talk: The problems, perspectives and possibilities of developing a comprehensive sexual health education curriculum for Australian Muslim students . *Journal of Sex Education*. Vol9, No. 3, August 2009,261-275.

Schuster, M.A., Corona, R., Elliott, M., Kanouse, D., Eastman, K., Zhou, A. and Klein, D.(2008)Evaluation of Talking Parents, Healthy Teens, a new worksite based parenting program to promote parent-adolescent communication about sexual health: randomized controlled trial. *BMJ*. 337, pp. 1-9.

Scottish R.,(2000). *Report on the working group on sex education in Scottish Schools*. In Office, E. (Ed.), Scotland Government.

Sulak, P., Jerbelin, S., Fix, D. and J.Kuehl, T., (2006). Impact of an adolescent sex education program that was implemented by an academic medical center. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*. 195(1), pp. 78-84.

Turnbul, T., Wersch, A.V. and Schaik, P.V.,(2008). A review of parental involvement in sex education: The role for effective communication in British families. *Health Education Journal*, 67, pp.182-195.

Zimmerman, P. K. Cupp, L. D. Sione, K. feist-price, S. Helme, D. (2008). Effects of a School- Based, Theory-Driven HIV And pregnancy prevention curriculum. *Journal of Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, Volum40, Number1, 42-51.

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی